

Warszawa, 12 marca 2024 r.

L. dz. 733/2024

**Szanowny Pan
Adam Bodnar
Minister Sprawiedliwości**

Dotyczy: Ustawy z dnia 13 maja 2016 r. O przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich

Szanowny Panie Ministrze!

Działając w imieniu Związku Harcerstwa Polskiego z siedzibą w Warszawie – dalej: „ZHP”, a także występując razem z innymi organizacjami harcerskimi i skautowymi, objętymi podobnie jak ZHP Honorowym Protektoratem Prezydenta RP, to jest Związkiem Harcerstwa Rzeczypospolitej, Stowarzyszeniem Harcerskim, Royal Rangers Polska, Niezależnym Kręgiem Instruktorów Harcerskich „Leśna Szkółka”, Skautami Europy Stowarzyszeniem Harcerstwa Katolickiego „Zawisza” Federacji Skautingu Europejskiego oraz Stowarzyszeniem „Skauci Króla” zwracam się z prośbą o rozwianie naszych wątpliwości związanych z praktycznymi aspektami stosowania wskazanych w dalszej części niniejszego pisma przepisów ustawowych.

Kwestie te wiążą się w sposób bezpośredni z wątpliwościami, jakie pojawiają się w praktyce stosowania przepisów Ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. 2016, poz. 862 ze zmianami) – dalej: „Ustawa”, w tym w szczególności w brzmieniu Ustawy, będącym konsekwencją nowelizacji dokonanej na mocy Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. (Dz. U. 2023, poz. 1606), obowiązującej od dnia 15 lutego 2024 r.

Ruch harcerski i skautowy w Polsce zrzesza ponad 150 000 osób, z których przytłaczająca większość to dzieci i młodzież. Ich bezpieczeństwo było, jest i będzie dla nas najważniejsze. Od lat podejmujemy działania, stwarzające środowisko, w którym dzieci i młodzież czują się dobrze i bezpiecznie.

W związku z powyższym, w pierwszej kolejności zwracamy się z prośbą o potwierdzenie, że w opisanych poniżej przypadkach, praktyka stosowania przepisów Ustawy jest prawidłowa:

1. Organizacje harcerskie i skautowe wymagają zaświadczenia z KRK od osoby, która rozpoczyna pracę wychowawczą z dziećmi – ta sprawa wiąże się także z uprawianiem sportu, realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, opieką nad nimi. Zaświadczenie jest

wymagane tylko raz, na samym początku współpracy z taką osobą, a później, powierzamy takiej osobie, w ramach zakresu wskazanego powyżej, już konkretne zadania (np. mianując na funkcję drużynowego). Kolejne zaświadczenia z KRK nie są już wymagane przy okazji powierzania danej osobie kolejnych, konkretnych zadań. Przyjmujemy, że skoro pierwotnie przedstawione przez zainteresowanego zaświadczenie z KRK wystawione zostało na podstawie art. 21 ust. 3 Ustawy, a z przepisów Ustawy nie wynika, by „ważność” zaświadczenia z KRK, wydanego na podstawie wskazanej powyżej, była ograniczona jakimś terminem.

2. W przypadku tych organizacji, które działają jako tzw. podwójne osoby prawne – to jest osobowość prawną, zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. 1989, nr 20, poz. 104 ze zmianami), posiadają także ich terenowe jednostki organizacyjne, członkowie organizacji sprawdzeni w trybie art. 21 ust. 2 Ustawy przez jednostkę macierzystą – np. ZHP bądź którąś z chorągwi ZHP, nie muszą być sprawdzeni po raz kolejny w sytuacji, w której określone działania (mieszczące się w katalogu z art. 21 ust. 1 Ustawy i będące jednocześnie podstawą wcześniejszego sprawdzenia dokonanego na podstawie art. 21 ust. 2 Ustawy), organizowane są przez inną jednostkę organizacyjną tworzącą jedną i tę samą organizację (np. ZHP), rozumianą jako tzw. duża osoba prawna.

3. W podstawowej jednostce organizacyjnej (drużynie) proces wychowawczy prowadzi drużynowy, co wynika z przepisów wewnętrznych obowiązujących w danej organizacji. Drużynowy realizując zadania z zakresu wychowania, korzysta z pomocy przybocznych i to sprawdzenia tych osób (to jest drużynowych oraz przybocznych) dokonujemy, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z art. 21 ust. 1-3 Ustawy.

4. W organizacji proces wychowawczy realizują również inne pełnoletnie osoby pracujące z dziećmi i młodzieżą (niekonieczne takie, którym powierzone są określone funkcje – np. drużynowego czy przybocznego) i w związku z tym również takie osoby podlegają procedurze sprawdzenia, zgodnie z treścią art. 21 ust. 1-3 Ustawy.

5. Jednym z elementów procesu wychowawczego, jaki realizowany jest przez organizacje harcerskie i skautowe, są różnego rodzaju wyjazdy (obozy, biwaki itp.). Tego typu formy działalności wiążą się z noclegami dzieci i młodzieży poza miejscem ich stałego zamieszkania, przy czym organizacje dbają o to, by rodzice (opiekunowie prawni) dzieci i młodzieży byli informowani o tej specyficznej formie pracy. Stąd też decydując się na powierzenie dziecka organizacji, jego rodzice (opiekunowie prawni) wyrażają w istocie zgodę na udział dziecka w tego typu formach pracy. Wobec tego zdaniem organizacji, nie ma potrzeby uzyskiwania od rodziców (opiekunów prawnych) dodatkowego oświadczenia, którego treścią byłoby wyrażenie zgody na nocleg dziecka pod opieką innej osoby aniżeli rodzic (opiekun prawny).

6. W przypadku osoby posiadającej „podwójne obywatelstwo”, w tym jednak obywatelstwo polskie, uznajemy, że wystarczające jest przedłożenie zaświadczenia z KRK, stosownie do treści art. 21 ust. 3 Ustawy i że w takim przypadku nie ma konieczności przedkładania przez

taką osobę dokumentów oraz zaświadczeń, o których mowa w art. 21 ust. 4-8 Ustawy. Podstawą takiego rozumowania jest fakt, że zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. 2012, poz. 161 ze zmianami), obywatel polski posiadający równocześnie obywatelstwo innego państwa ma wobec Rzeczypospolitej Polskiej takie same prawa i obowiązki jak osoba posiadająca wyłącznie obywatelstwo polskie.

7. Organizacja harcerska lub skautowa prowadzi działalność, której celem jest **stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego, emocjonalnego i fizycznego rozwoju człowieka.** Formy pracy, jakie organizacja stosuje w pracy z małoletnimi, często mają na celu jednoczesny rozwój w wielu obszarach, przykładowo łącząc zajęcia sportowe z edukacją na temat zdrowia i środowiska przyrodniczego. Jeżeli przed wejściem w życie nowelizacji Ustawy, organizacja dokonała sprawdzenia osoby wolontariusza bezpośrednio pracującego z małoletnimi w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym z ograniczonym dostępem (wskazując jako powód sprawdzenia „wychowanie edukacja wypoczynek leczenie małoletnich opieka nad nimi”) to uważamy, że po wejściu w życie nowelizacji Ustawy, organizacja nie musi wykonywać ponownego sprawdzenia wolontariusza, nawet jeżeli już po wejściu w życie nowelizacji Ustawy, w ramach jego bezpośrednich działań z małoletnimi będzie miała miejsce dodatkowo także rywalizacja sportowa lub rozwój duchowy małoletnich.

8. Art. 21 ust. 4-8 Ustawy nie przewidują żadnej szczególnej formy dla oświadczeń, które powinny być złożone zgodnie z ww. przepisami (chodzi tu w szczególności o oświadczenia, o których mowa w art. 21 ust. 5 i 7 Ustawy). W związku z powyższym uważamy, że oświadczenia te mogą być w szczególności złożone w formie dokumentowej, przy użyciu funkcjonującego w organizacji systemu elektronicznego, umożliwiającego ustalenie osoby składającej oświadczenie oraz daty jego złożenia.

W dalszej kolejności zwracamy się z prośbą o wyjaśnienie następujących, opisanych poniżej kwestii, związanych z praktycznym stosowaniem przepisów Ustawy i udzielenie w związku z tym odpowiedzi na następujące pytania:

9. Czy w przypadku organizacji pozarządowej, których celem (misją) jest praca z małoletnimi, obejmująca w szczególności ich wychowania oraz troskę o szeroko rozumiany dobrostan, zasadnym oraz zgodnym z prawem będzie weryfikowanie (zgodnie z treścią art. 23 ust. 2-3 Ustawy) każdej osoby pełnoletniej (względnie, będącej w innym wieku, jeśli tylko przesądzona zostanie możliwość dokonywania takiej weryfikacji), zamierzającej wstąpić w szeregi organizacji oraz stać się jej wolontariuszem, nawet jeśli taka osoba nie realizowałaby żadnej z działalności, o której mowa w art. 21 ust. 1 Ustawy?

10. Czy konieczna jest kolejna weryfikacja w Rejestrach, o których mowa w przepisach Ustawy – por. art. 21 ust. 2, a także czy konieczne jest przedłożenie po raz kolejny zaświadczenia z KRK – por. art. 21 ust. 3 Ustawy, gdy określone czynności (rodzaje działalności, o których mowa

w art. 21 ust. 1 Ustawy) powierzane są czynnemu nauczycielowi lub innej osobie, która w związku z wykonywaniem określonego zawodu musi „legitymować się” niekaralnością? Czy w takiej sytuacji wystarczające będzie oświadczenie takiej osoby o wykonywanym przez nią zawodzie i o tym, że podlegała już ona procedurze sprawdzenia, obejmującej m.in. przedłożenie zaświadczenia z KRK? W tym zakresie mielibyśmy do czynienia z rozwiązaniem analogicznym do tego, które spotykamy na gruncie przepisów Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. 1991, nr 95, poz. 425 ze zmianami) – por. art. 92p ust. 8 pkt 2).

11. Jak wynika z treści art. 22c ust. 3 pkt 2) Ustawy, podmioty świadczące m.in. usługi hotelarskie oraz turystyczne staną przed koniecznością identyfikacji małoletniego przebywającego w obiekcie hotelarskim i jego relacji w stosunku do osoby dorosłej, z którą przebywa w tym obiekcie. W związku z tym zwracam się z prośbą o wyjaśnienie, w jaki sposób obiekty mają identyfikować małoletniego oraz relacje łączącą go z osobą dorosłą, z którą przebywa w obiekcie; w szczególności, jak ta identyfikacja ma wyglądać w odniesieniu do osób przyjeżdżających „prywatnie”, a jak w odniesieniu do grup zorganizowanych? Czy w ramach tej weryfikacji można żądać określonych dokumentów – jeśli tak, to jakich, czy też może w tym zakresie obiekty mogą poprzestać na ustnych informacjach, które znajdą swoje odzwierciedlenie np. w stosownej notatce służbowej sporządzonej przez pracownika obiektu? Jak ma wyglądać weryfikacja w przypadku tych wyjazdów, które są organizowane na podstawie przepisów regulujących wypoczynek dzieci i młodzieży?

12. Zgodnie z art. 21 ust. 5 Ustawy, osoba, o której mowa w ust. 1, składa pracodawcy lub innemu organizatorowi oświadczenie o państwie, lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwie obywatelstwa, oraz jednocześnie przedkłada pracodawcy, lub innemu organizatorowi informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi. W związku z powyższym zwracam się z prośbą o wyjaśnienie, jak należy rozumieć sformułowanie „zamieszkiwała” użyte w ww. przepisie? I dalej, jaki czas dana osoba musiała przebywać za granicą (w danym państwie), aby trzeba było uzyskiwać informację z rejestru z tego państwa? Do wyjaśnienia pozostaje także, czy „zamieszkiwanie”, o którym mowa w ww. przepisie może być utożsamiane z pojęciem „miejsca zamieszkania” w rozumieniu art. 25 k.c., zgodnie z którym miejscem zamieszkania jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu? Czy może jednak w tym zakresie należy kierować się regułami, jakie wynikają z przepisów prawa podatkowego, odnoszących się do problematyki rezydentury podatkowej?

Na koniec w imieniu działających w Polsce organizacji harcerskich i skautowych, prowadzących systematyczną i wszechstronną działalność wychowawczą dzieci i młodzieży pragnę wskazać na potrzebę pilnego wprowadzenia zmian ustawowych, w następujących obszarach:

13. Wyeliminowanie niespójności, jaka w naszej ocenie ma miejsce w odniesieniu do obowiązków wynikających z art. 21 ust. 1-3 Ustawy, w odniesieniu do tych osób, które zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 7 września 1991 r. chcą być kierownikami/wychowawcami wypoczynku – por. art. 92p ust. 1 i ust. 8 pkt 1). Zwracamy w tym miejscu uwagę na to, że wzajemna relacja między treścią art. 21 ust. 3 Ustawy, a art. 92p ust. 1 i ust. 8 pkt 1 Ustawy o systemie oświaty jest taka, że zakresy zaświadczeń z KRK się nie pokrywają. To oznacza, że jeśli wolontariusz w ogólności chce zajmować się działalnością związaną z wypoczynkiem, to oczywiście wystarczające będzie podjęcie przez pracodawcę (organizatora) działań, o których mowa w art. 21 ust. 2-3 Ustawy. Rzecz w tym, że zaświadczenie z KRK, przedstawione na podstawie art. 21 ust. 2 Ustawy nie będzie wystarczające, gdy ta sama osoba będzie chciała być kierownikiem/wychowawcą wypoczynku, w rozumieniu przepisów oświatowych, które wymagają przecież przedstawienia zaświadczeni z KRK, które obejmuje przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece (z wyjątkiem tego z art. 209 k.k.) – z kolei zaświadczenie z KRK, którego podstawą jest art. 21 ust. 3 Ustawy, obejmuje (spośród wszystkich przestępstw przeciwko rodzinie i opiece) jedno tylko, objęte dyspozycją art. 207 k.k. Niejasne jest również, z jakich przyczyn, po zmianach Ustawy, obowiązujących od dnia 15 lutego 2024 r., zaświadczenie z KRK, którego podstawą wydania jest art. 21 ust. 3 Ustawy, jest w istocie bezterminowe, a to, o którym mowa w art. 92p ust. 8 pkt 1) nadal pozostaje „ważne” przez okres 12 miesięcy (licząc od dnia jego wydania). Uważamy, że należałoby rozważyć poszerzenie zakresu zaświadczenia uzyskiwanego na podstawie art. 21 ust. 3 Ustawy (informacja powinna obejmować wszystkie przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece, z wyjątkiem art. 209 k.k.) z jednoczesną rezygnacją z wymagania, o którym mowa w art. 92p ust. 8 pkt 1) Ustawy o systemie oświaty.

14. Uważamy za konieczne uwzględnienie specyfiki wolontariatu długoterminowego bądź pracy społecznej członków stowarzyszenia, o której mowa w art. 2 ust. 3 Prawa o stowarzyszeniach. Bez wątplenia społeczna praca członków danego stowarzyszenia jest czymś innym aniżeli wolontariat, który uregulowany został w przepisach Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2003, nr 96, poz. 873 ze zmianami). Chodzi więc w tym przypadku o to, by osoby, o których mowa powyżej sprawdzać zgodnie z przepisami Ustawy tylko raz, również w odniesieniu do kwestii związanych z wypoczynkiem, co wiązać należy z postulatem, jaki przedstawiony został w pkt 13 powyżej.

15. Uważamy za konieczne pilne umożliwienie organizacjom harcerskim i skautowym objętym Honorowym Protektoratem Prezydenta RP, wymienionym w *petitum* niniejszego pisma, samodzielnego sprawdzania w KRK osób, którym ma być powierzona któraś z działalności określonych w art. 21 ust. 1 Ustawy, jak ma to miejsce w przypadku dokonywania przez te podmioty sprawdzenia w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

16. Biorąc pod uwagę bezdyskusyjną, pozytywną rolę, jaką organizacje harcerskie i skautowe objęte Honorowym Protektoratem Prezydenta RP odgrywają w wychowaniu najmłodszych

obywateli Rzeczypospolitej, uważamy za niezbędne zwolnienie z opłat za uzyskanie zaświadczenia z KRK dla członków tych organizacji – chodzi oczywiście o sytuację, w której podstawą przedłożenia takiego zaświadczenia z KRK jest art. 21 ust. 3 Ustawy. W tym miejscu zwracamy dodatkowo uwagę na to, że już dziś obowiązują przepisy – por. art. 24 ust. 1a Ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz.U. 2000, nr 50, poz. 580 ze zmianami), przewidujące w określonym wypadku – obejmuje on sytuację a art. 92p ust. 8 pkt 1) Ustawy o systemie oświaty, zwolnienie o charakterze podmiotowym.

17. Uważamy także za zasadne uwzględnienie w Ustawie, w kontekście wymagania wynikającego z treści art. 22c ust. 3 pkt 2) ustawy sytuacji, w których mamy do czynienia z wypoczynkiem dzieci i młodzieży, organizowanym na podstawie obowiązujących w tym zakresie przepisów Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (i aktów wykonawczych do tejże ustawy), które i tak przewidują sformalizowaną procedurę organizacji takiego wypoczynku, związaną w szczególności z koniecznością jego zgłoszenia we właściwym kuratorium.

Z uwagi na istotność problematyki, jaka poruszona została w niniejszym piśmie – ta wiąże się z praktyką stosowania przepisów Ustawy, zwracamy się również z prośbą o możliwość spotkania w tej sprawie z Panem Ministrem lub przedstawicielem Kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości.

Z perspektywy organizacji harcerskich i skautowych najpilniejszymi wydaje się kwestia zwolnień z opłat za wydanie zaświadczenia oraz umożliwienie organizacjom samodzielnego sprawdzania w KRK osób, którym ma być powierzona któraś z działalności określonych w art. 21 ust. 1 Ustawy, jak ma to miejsce w przypadku dokonywania przez te podmioty sprawdzenia w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym.

Z harcerskim pozdrowieniem